

RÜ'YETULLAHIN (ALLAH'I GÖRMEK) KEYFİYETİ

Rü'yet : “cennette mü'minlerin Cenâb-ı Hakk'ın cemâlini seyretme lütfuna ermeleri”

Mü'minlere en büyük müjde: cemâl-i ilâhiyi seyretme bahtiyarlığına kavuşacaklar.

Bir ömür boyu, o'nun yarattığı şu kâinattan yine o'nun ihsan ettiği vücut ile istifade eden ve her biri ayrı bir ilâhî ihsan olan **akıl, kalp ve hissiyatı**yla nice hakikatlere muhatap olan insanoğlu, kendisini bu kadar lütuflara gark eden rabbini görmeyi elbette aşk derecesinde arzu ediyor.

İnsan kalbine yerleştirilen bu arzunun cevabı, cennette verilecek ve insan, cennet lezzetlerini çok gerilerde bırakan en ileri ihsana böylece ermiş olacak. Rü'yet hakkında çok münakaşalar cereyan etmiş. Onların tafsilâtına girmekte fayda görmüyoruz. Ana hatlarıyla, ehl-i sünnet mezhebinde rü'yet haktır ve câizdir. Dalâlet firkalarından olan mutezile mezhebinde ise rü'yet kabul edilmez.

Gayba iman eden bir mü'min, bu gaybî hadiseye de rahatlıkla inanır. Ama nefsine güvenen ve akli esas alan insanlar bu imana kolayca eremezler.

Her şeyi akılla halletmeye çalışan insanoğlu bu büyük tecellinin nasıl olacağına da az kafa yormuş değil. Nitekim dostlarımız ve okuyucularımız tarafından sorulan soruların çokluğu bizi bu sahada biraz daha fazla düşünmeye âdeta zorluyor.

Gerçekte bu saha aklın değil kalbin, düşüncenin değil zevkin sahası. Ama, akıl uzaktan uzağa da olsa bir şeyler anlamak, bazı ipuçları yakalamak ve tatmin olmak istiyor. Allah Resulü'nün (a.s.m.) İfadesiyle, **“gözlerin görmediği, kulakların işitmediği ve insan kalbine gelmemiş”** bir âlem olan cenneti, bu dünyada kelimeye dökmek mümkün değil. O halde, cennetin ve ondaki ihsanların sonsuz derecede ötesinde bir ilâhî rahmet olan rü'yeti, bu dünyada nasıl anlayabilir ve nasıl kavrayabiliriz! Nitekim, Ehl-i sünnet âlimleri, rü'yetin hak olduğunda, keyfiyetinin ise bilinemeyeceğinde ittifak etmişler.

Ama insan akli rahat durmuyor ki. Öte âlemde ihsan edilecek ve ancak orada zevk edilebilecek bir hakikatin aklî izahını bu dünyada istiyor. Bu dünyada görmek için göze muhtacız, ışığa muhtacız. Ve biz içinde yaşadığımız şu âlemi gözümüzün imkân verdiği çok dar bir ölçüde görebiliyoruz, seyredabiliyoruz. Uykuya geçtiğimizde gözle de alâkamız kesiliyor, ışıkla da. Bu defa bir başka âlem açılıyor bize.

Üstad Bediüzzaman; **“Göz bir hassedir ki, ruh bu âlemi o pencere ile seyreder.”** buyurmakla, ruhun başka âlemleri bu göze muhtaç olmadan da seyredebileceğine işaret eder. Bunun en güzel misâli rüya hadisesi. Üstad bir başka

eserinde, **“Ruhu cismaniyetine galib olan evliyanın işleri, fiilleri, sür'at-ı ruh mizânıyla cereyan eder.”** (Mesnevî-i Nuriye) buyurur.

Demek oluyor ki, rüyada gözümüzün devreden çıkmasıyla bizim için bambaşka âlemlere kapılar açıldığı gibi, uyanık hâlimizde de ruhumuz bedenimize galip gelse, imkânsız sandığımız nice işler görebileceğiz. Bast-ı zaman ve tayy-ı mekân hadisesinin sırrı bu cümlede saklı. Bu sırrı yakalayabilenler ve bu şifreyi çözenler kısa zamanda yılların işini görebilmişler ve bir anda çok uzak bir mekâna hatta mekânlara hemen intikâl edebilmişler.

Bilindiği gibi, cihet ve yön ancak beden için söz konusu. Ruh için ön, arka, sağ sol gibi kelimeler kullanılmaz. O halde, ruh bedene galip olunca yön ve cihet devreden çıkar ve ruh, her tarafı birlikte ve beraber görebilir. Nitekim, Allah Resulü (a.s.m.), arkadan gelenleri de aynen öndekiler gibi rahatlıkla görürdü.

Bir başka gerçeği de hatırladıktan sonra rü'yet konusuna biraz olsun girebiliriz sanırım. Nur külliyyatında şöyle bir dua cümlesi geçer: **“Bize gösterdiğin nümûnelerin ve gölgelerin asıllarını menba'larını göster.”** Bu duayı rü'yet için yorumladığımızda şöyle bir mânâ kalbimize doğar: **“Bizim bu dünyadaki görmemiz gölge gibi; asıl görme âhirette, cennette ihsan edilecek.”** Ehl-i cennetin ruhları bedenlerine galip. Nitekim, bir anda birçok mekânda birlikte bulanabilecekler. Ve yine cennet ehlinin görmeleri bu dünyadakinden çok ileri. Aralarında gölge ile asıl kadar fark var.

Buna bir de rü'yetteki ilâhî yakınlığın nuru eklendiğinde, o kâmil ruh, o anda bir feyze gark olacak ve rabbini cihetten, mesafeden ve şekilden münezzeah bir keyfiyetle seyrederek kendinden geçecek ve kalbi nice mânevî zevklerin cevelleri ettiği bir ummana dönecek ve o bahtiyar kul, bir mahlûk olan cennetten edindiği zevkle kıyaslanmayacak kadar ileri bir hazzı, Rabbinin rüyetiyle tadacak, mest olacaktır.

Rüyet hadisesini düşünürken, bizim bu dünyada ancak maddî ve kesif eşyayı görebildiğimizi, ruhu, akı, hafızayı hatta tatları ve kokuları dahi göremediğimizi gözden pek uzak tutmamamız gerek. Tâ ki, bir ismi nur olduğu gibi, bütün isimleri ve sıfatları da nuranî olan Cenâb-ı Hakk'ın rü'yetini bu dünyadaki görme hadisesiyle karıştırmayalım.

Üstad Bediüzzaman Hazretleri, vahdet-ül-vücut meşrebi için, **“tevhidde istiğraktır”** buyurur. Bu fâni âlemdeki görme, işitme, yeme, içme kısacası her şey, ebediyet yurdundakilere göre ancak gölge derecesinde kaldığı gibi, bu dünyadaki istiğrak hâli de asıl olarak ve tariflere sığmaz bir ulviyet ile, rü'yet hadisesinde kendini gösterecek.

Rü'yeti müjdeleyen bir âyet-i kerime:

“Nice yüzler o gün (sürur içinde) ışıldar, parlar; rabbine nâzır (onun

cemâline bakmaktadır)." (Kıyamet, 75/22)

Asrımızın büyük âlimlerinden Elmalılı Hamdi Yazır, bu âyetin tefsirinde şöyle buyurur:

"Ehl-i sünnet, bu bakışı, rü'yet mânâsıyla anlayarak âhirette mü'minlerin cemâlullahı rüyetini ispat etmişlerdir. 'Lenterani'ye sarılan Mutezile bu bakışı intizar mânâsına haml eylemişlerdir. Halbuki gayeye ermeyen intizarın neticesi neşe değil, inkısar-ı hayal ve elem(dir)"

Lenterani, "sen beni göremezsın" mânâsına geliyor. Cenâb-ı Hakk'tan, rüyet talebinde bulunan Musa aleyhisselâma bu ilâhî kelamla mukabele edilmiş.

Füsus şarihi, değerli bilim ve fikir adamı Ahmed Avni Beyin bu husustaki tespitleri çok enteresandır. Buyururlar ki, "Musa aleyhisselâmın rüyet talep etmesi rü'yetin câiz olduğuna delildir. Kendi ifadeleriyle, '**Cenâb-ı Musanın taleb-ı rüyeti cevaz-ı rüyete bürhandır. Zira rüyet muhâl olsaydı, Musa (a.s.) Taleb etmezdi.'**"

Bu konudaki bir başka tespiti de harikadır:

"Hak Tealâ Hazretleri... Lenterani buyurdu. Ben görülmem demeyip, sen beni göremezsın dedi. Ve adem-i rüyeti cenâb-ı Musa'ya tahsis etti. Zira bu hitap esnasında cenâb-ı Musa tekellüm halinde idi. ...lenterani buyurması, sende bâkiye-i vücut oldukça beni göremezsın mânâsına müfid olur (mânâsını ifade eder)."

Ahmed Avni Bey bu ifadesiyle, rüyet halinde kişinin kendinden geçeceğini, kendisinde varlık namına bir şey kalmayacağını, ilâhî tecelliye ve yakınlığa gark olacağını ifade etmekle cennetteki rü'yet için de önemli işaretler vermiş oluyor.

İmam-ı Rabbani Hazretleri Mektûbat'ında bu mânâyı şöyle dile getirir:

"Hakkalyakîne gelince, bu dahi sübhan hakkı, taayyünün (görüşün) kalkmasından sonra müşahedededen ibarettir. Hem de müteayyinin (görenin) dahi izmihlâlından (yok olmasından) sonra. Ve bu, hakkı hak ile müşahededir, kendisi ile değil."

Rü'yet hadisesi kab-ı kavseyn makamında gerçekleşmiştir. Bu makam için üstad Bediüzzaman Hazretleri, "imkân ile vücub ortası" ifadesini kullanır, demek ki cennette rü'yet hadisesi de böyle yahut buna benzer bir makamda gerçekleşecek. 'rü'yetten döndüklerinde rü'yet ehlini zevcelerinin tanıyamayacaklarını' beyan eden hâdis-i şerif de bize böyle bir makamdan haber verir.

Üstad Bediüzzaman Hazretleri, Allah Resulüne (a.s.m.) Cenâb-ı Hakk'ın "**tecelli-i zatiyla ve esma-ı hüsnanın azami mertebesinde tezahür ve tecelli**" ettiğini ifade ediyor. Bu ifadede geçen "tezahür" kelimesi çok önemlidir. Demek ki, rü'yet, bir yönde bulunan bir varlığa bakma şeklinde değil, Cenâb-ı Hakkın kendini göstermesi tarzında tahakkuk edecek.

Yine Üstad, mi'racı, "**bütün kâinatın rabbi ismiyle, bütün mevcudatın halık'ı ünvanıyla Cenâb-ı Hakk'ın sohbetine ve münâcatına müşerrefiyet**" şeklinde tarif ediyor. Bir önceki cümlede hem tecelli-i zattan hem de esma-i hüsnanın azami tecellisinden söz edilmekle birlikte, bu cümlede, rü'yetin "**bütün kâinatın rabbi ismiyle**" gerçekleştiğinin beyan edilmesi ayrı bir önem taşır.

Gaybı bilen ancak Allah'tır.

..
Âlimlerimiz, her mevcudun görülmesinin câiz olduğunu, görülmesi câiz olmayanın ancak "**madum**" (*var olmayan*) olduğunu kaydederler. O halde, rü'yetin tahakkuku, yani Cenâb-ı Hakk'ın kendisini kullarına göstermesi de câizdir.

Ahmed Avni Bey, hakk'ın tecellisini iki kısımda inceler:

"Tecelli-i hak ya sıfatî veya zâtî olur. Tecelli-i sıfatîde mütecellâ-lehin (*tecelliye mazhar olan kimsenin*) vücudu vardır Binaenaleyh kelâm ve idrak bu mertebede mevcut olduğundan mütecellâ-leh olan kimseye hitab-ı ilâhî varit olur. İşte Hazreti Musa (a.s.)'a nar sûretinde vâki olan tecelli bu kısımdandır."

Aynı eserde, "**Hak Teâla Hazretleri bir şeye zâtıyla tecelli buyurdukta, o şeyin sûretini mahv ve ifna buyurur.**" denilmektedir. Rü'yet üzerinde düşünürken, üstad Bediüzzaman Hazretlerinin şu vecizesi hatıra gelir: "**Hakikat-ı mutlaka, mukayyet enzar ile ihata edilmez.**" Yani, mutlak olan, kendisine bir sınır biçilemeyen bir hakikati aklın idrak etmesi mümkün değildir; zira akıl mahduttur, sınırlıdır.

Bu cümlede esas maksat, Allah'ın zâtını ve sonsuz sıfatlarını şu sınırlı insan akli ile anlamamanın imkânsızlığını ders vermektir. Bununla birlikte biz bu cümledeki **“nazar”** kelimesini **“görme”** olarak değerlendirebilir ve insanın sınırlı görmesiyle, Allah'ın zâtını ihata etmesinin de mümkün olmayacağını söyleyebiliriz.

Cennette insanın görmesi ne kadar inkişaf etse ve ne derece ulvileşse de yine kayıtlıdır, sınırlıdır. Rü'yet bu sınırlı nazarla gerçekleşecek ve insanın kabiliyeti ölçüsünde bir mazhariyet tarzında tahakkuk edecektir. Yoksa, rü'yeti, Allah'ın zâtını ve sonsuz sıfatlarını ihata şeklinde anlamaya aklen imkân yoktur.

Nitekim En'am suresinde şöyle buyrulur:

“Gözler onu idrak edemez. O, bütün gözleri idrak eder.” (En'am, 6/103)

Bu âyet-i kerime, rü'yetin olmayacağını değil, bilâkis olacağını, fakat gözlerin o'nu idrak edemeyeceğini ders verir. Görülecek ama idrak edilemeyecek, ihata edilemeyecektir.

Rü'yetle ilgili bir başka âyet-i kerime:

“İyi davrananlar için daha güzel karşılık, bir de ziyade vardır.” (Yunus, 10/26)

Ayette geçen **“ziyade”** kelimesini, Allah Resulü (a.s.m.), **“Rahmanın cemâline nazar”** şeklinde tefsir etmişlerdir. Ve Allah Resulünün (a.s.m.) Rü'yeti müjde veren hadis-i şerifleri:

“Rabbinizi, bedir gecesi kameri, birbirinizle sıkışmayarak gördüğünüz gibi göreceksiniz.”

Dikkati çeken nokta, hâdis-i şerifte, "Allah'ı göreceksiniz" yerine, **“Rabbinizi göreceksiniz”** buyurulması. Musa aleyhisselâm da rüyet talebini, **“Rabbim bana kendini göster, sana bakayım.”** şeklinde dile getirmişti.

Kâfirlerin kıyamet günü Cenâb-ı Hakk'ı göremeyeceklerini haber veren âyet-i kerimede de **“Hayır, onlar o gün muhakkak ki, rablarını görmekten mahcup**

kalırlar.” (*Mutaffifin, 83/15*) buyurulması da çok önemlidir.

Allah Resulünün (a.s.m.) Nur menbaından doya doya içen üstad Bediüzzaman Hazretleri de **“ve ileyhil masir”** (*dönüp gidilecek, rücu’ edilecek ancak o’dur*) kelimesinin izahında aynı inceliği muhafaza etmiş ve **“doğrudan doğruya herkes kendi hâlık’ı ve ma’budu ve rabbi ve seyidi ve mâliki kim olduğunu bilecek ve bulacaklar”** buyurmuştur. “İman” mânâsıyla, rabbimizi bu dünyada da bildiğimiz halde bu nimetin âhirette gerçekleşeceğinin müjdelenmesi ancak “rüyet” ile izah edilebilir.

Cennette aynı nimeti yiyen farklı kişilerin farklı zevkler alacakları beyan ediliyor. Herkes aynı cennetten, aynı nimetlerden imanı, ihlâsı, ameli, takvası nispetinde istifade edecek, haz duyacak, zevk alacak. Cennet nimetleri için verilen bu hüküm rü’yet için de geçerli. “rabbimiz” ifadesi bize bu dersi de vermekte ve bu dünyada o’nun kur’anını dinlemekle ve resul-i ekremine (a.s.m.) İtaat etmekle ruhumuz, kalbimiz, his dünyamız ve lâtifelerimiz ne derece terbiye görürse, bizde rab ismi o kadar tecelli etmiş olacak ve hem cennet nimetlerinden, hem de rü’yet şerefinden de istifademiz bu ölçüde gerçekleşecek.

O halde geliniz, rü’yetin nasıl ve nice olduğuna kafa yoracağımıza ruhumuzun, kalbimizin terbiyesine ağırlık verelim. Bizi cennete lâayık ve rü’yete hazır bir kâmil ruh hâline getirmesi için rabbimize iltica edelim ve bu hususta üzerimize düşen görevi hakkıyla yerine getirmeye çalışalım.

Miraç mucizesiyle, rü’yete mazhar olan Resul-i Ekrem (a.s.m.) Efendimizin, o en ulvî şerefe ulaştıktan ve en ileri hazzı tattıktan sonra, “seni noksan sıfatlardan tenzih ederim. Ben seni hakkıyla tanıyamadım” buyurduğunu hatırlayalım. Bu peygamber kelâmının “ben seni hakkıyla göremedim” mânâsını da taşıyacağını dikkate alarak, bu büyük şerefe mazhariyette mesafeler kat etmenin yollarını arayalım.

Ömrümüz ilâhî marifette ve muhabbette her an biraz daha terakki etmekle geçsin. Âmin.